

Beslut

**efter granskning av elevers tillgång till läroböcker och
andra läromedel i grundskolan vid Röbbäcks skola i
Umeå kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en granskning på Röbbäcks skola avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i grundskolan.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Kvalitetskriterierna finns i bilaga 3. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, i flera delar men utvecklingsområden finns eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Röbäcks skola i Umeå kommun **i flera delar** uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Se till att eleverna i högre grad får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.
- Stärk ledningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.
- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.
- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vid behov vidta åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 21 augusti 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Skicka redogörelsen via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer 2025:12783 i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel

Här har Skolinspektionen granskat följande:

- Lärarnas användning av läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang, progression och ämnesintresse i undervisningen
- Lärarnas instruktioner till eleverna för användningen av läroböcker och andra läromedel i undervisningen
- Lärarnas användning av läroböcker och andra läromedel utifrån elevernas olika förutsättningar och behov
- Lärarnas arbete för att eleverna ska kunna använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att lärarna använder läroböcker eller andra läromedel på ett sätt som skapar överblick och sammanhang i ämnet samt möjliggör progression i elevernas lärande. Därutöver visar granskningen att lärarna använder läroböcker för att utveckla elevernas läsförståelse samt för att stärka elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer.

Av granskningen framgår att lärarna i huvudsak använder aktuella och relevanta läroböcker och andra läromedel anpassade efter läroplanen för att planera och strukturera sin undervisning. Lärarna uppger i intervju att de läroböcker som skolan har tillgång till är anpassade efter läroplanen och att de använder dessa som grund för undervisningen. De berättar att de därigenom bedömer att de hinner gå igenom alla delar av det centrala innehållet i läroplanen i undervisningen, särskilt i stora och komplexa ämnen såsom matematik och svenska. Av intervjuer framgår dock att det förvisso finns tillgängliga läroböcker för naturorienterande ämnen i årskurs 6 på skolan, men att läraren endast använder dessa som komplement i undervisningen. Läraren planerar undervisningen i dessa ämnen utifrån olika teman och använder sig av undervisningsmaterial som läraren själv satt ihop.

Vidare framgår av granskningen att lärarna använder läroböcker på ett medvetet och genomtänkt sätt för att skapa sammanhang och överblick i

undervisningen. Enligt såväl eleverna som lärarna finns ett tydligt flöde mellan olika moment i undervisningen med läroböckerna. Lärarna arbetar ofta i helklass med att eleverna ska läsa och ta till sig lärobokstextens innehåll för att därefter arbeta vidare med uppgifter kopplat till texten. Enligt eleverna är det också tydligt för dem hur läroböckerna ska användas och hur grundböckerna och arbetsböckerna innehållsmässigt förhåller sig till varandra. Lärarna uppger att de medvetet försöker ge eleverna möjlighet till överblick avseende såväl kunskapsinnehållet som hur ämnen samspelar med varandra. Lärarna ger som exempel att de brukar koppla innehållet till moment som eleverna arbetat med tidigare och att de i naturorienterande respektive samhällsorienterande ämnen använder läroböcker som omfattar samtliga ämnen inom ämnesblocken.

Av granskningen framgår också att lärarna använder läroboken som ett stöd för att skapa progression i elevernas lärande i olika ämnen. Lärarna berättar att lärararbetslagen redan vid inköp av nya läroböcker medvetet baserar sina val på hur läroböckerna innehållsmässigt stödjer elevernas kunskapsprogression genom läsåret och stadiet. Samtliga intervjuade lärare uppger också att läroböckerna som de använder utgör ett bra stöd för dem i detta avseende. Lärarna berättar exempelvis att läroböckernas kapitel bygger på varandra och på ett tydligt sätt stödjer deras arbete med att skapa progression i undervisningen och elevernas lärande.

Vidare framgår av granskningen att lärarna använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen för att utveckla elevernas läsförståelse. Lärarna ger exempel på att de i ämnena svenska och matematik medvetet har valt läroböcker som är indelade i olika svårighetsnivåer och att de i natur- och samhällsorienterande ämnen själva anpassar lärobokstexten till elevernas olika nivåer av läsförståelse. Lärarna ger också flera exempel på metoder som de använder sig av i undervisningen för att tillgängliggöra läroböckernas innehåll för eleverna. Bland annat arbetar de på olika sätt med ord och begrepp samt med olika lässtrategier för att eleverna ska ta till sig kunskapsinnehållet. Lärarna ger exempel på att de pratar med eleverna om svåra ord och om bilder inför och under högläsning och att de i natur- och samhällsorienterande ämnen använder ett digitalt komplement där eleverna får arbeta med ordförståelse genom övningar kopplat till läroboken. Det framgår även av intervjuer att lärarna arbetar med repetition och med att eleverna får återberätta texternas innehåll för varandra.

Av granskningen framgår därutöver att lärarna på flera sätt integrerar läromedlen som en del av undervisningen för att väcka och förstärka elevernas intresse för ämnet. Såväl lärarna som eleverna berättar att de i undervisningen ofta arbetar med högläsning av lärobokstexter och med gemensamma diskussioner utifrån dess innehåll. Eleverna framhåller det som positivt och enligt lärarna är det ett arbetssätt som de medvetet

använder för att väcka elevernas intresse. Lärarna berättar att de också försöker stärka elevernas engagemang genom att skapa variation i undervisningen, exempelvis genom att låta eleverna återberätta lärobokstext för varandra samt genomföra quiz och exit-tickets utifrån texternas innehåll. Eleverna uppger förvisso att de ser behov av att variera undervisningen med läroböckerna i ännu högre grad. De berättar att de efter högläsningen vanligtvis arbetar på ett enformigt sätt med uppgifter kopplat till den lästa texten, med frågor som de ska besvara på samma sätt.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner avseende hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen.

Av granskningen framgår att lärarna ger eleverna ändamålsenliga instruktioner i hur de ska navigera i läroböckerna. Såväl eleverna som lärarna berättar att lärarna brukar gå igenom uppbyggnaden av läromedel som är nya för eleverna. Lärarna ger exempel på att de då låter elever titta på innehållsförteckningen för att de ska förstå innehållets kronologiska ordning. Eleverna berättar också att de är vana att orientera sig i sina läroböcker, att de förstår hur de är uppbyggda och hur arbetsböckerna hänger ihop med grundböckerna.

Vidare framgår att lärarna huvudsakligen undervisar med utgångspunkt i läroböcker eller andra läromedel. Enligt eleverna brukar lärarna både muntligt och skriftligt tydliggöra vad de ska arbeta med och hur de ska använda läroböckerna under lektionerna, exempelvis vilka sidor de ska läsa. Såväl eleverna som lärarna berättar också att lärarna med utgångspunkt i läroböckerna går igenom begrepp och illustrationer i undervisningen såväl i början av ett arbetsområde som under gemensam högläsning.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärarna anpassar undervisningen med tillgängliga läroböcker och andra läromedel till elevernas olika förutsättningar och behov.

Av granskningen framgår att lärarna ser till att elever får använda tillgängliga läroböcker eller andra läromedel utifrån sina behov. Enligt såväl eleverna som lärarna får eleverna läsa och arbeta med läroböckerna på olika sätt beroende på hur enkelt de har för läsning. De ger exempel på att läroböckerna i vissa ämnen är utformade i olika spår som utmanar elever

utifrån deras olika behov och förutsättningar. De berättar också att lärarna använder digitala komponenter för att utforma anpassade uppgifter kopplade till läroböckerna samt att elever i behov av stödinsatser ges anpassat läromedel och möjlighet att läsa och lyssna på lärobokstext digitalt i flera ämnen. Eleverna berättar också att lärarna ger dem tillräckligt med tid för läsning under lektionerna och att lärarna i alla ämnen försöker utmana dem i undervisningen oavsett på vilken nivå de befinner sig. Bland annat brukar lärarna uppmuntra dem till att läsa högt inför klassen under högläsning och till att arbeta med svårare uppgifter och material.

Vidare framgår av granskningen att lärarna använder läroböcker eller andra läromedel så att eleverna har möjlighet att utvecklas självständigt, arbeta enskilt och utveckla kunskaper tillsammans i klassrummet. Såväl eleverna som lärarna berättar att lärarna i undervisningen med läroböcker växlar mellan gemensam högläsning och diskussioner i helklass samt att de låter eleverna arbeta enskilt, i par eller grupp med uppgifter kopplat till innehållet.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att lärarna i begränsad utsträckning ser till att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.

Av granskningen framgår att lärarna ger eleverna begränsad tillgång till läroböcker eller andra läromedel för repetition och fördjupning utanför lektionstid. Eleverna berättar att de endast får använda läroböckerna under lektionerna och enligt lärarna vill de att böckerna ska förvaras i elevernas bänkar eller längst fram i klassrummen utanför lektionstid. Denna plats för läroböckernas förvaring bekräftas också av den rundvandring Skolinspektionen genomförde under besöket vid skolenheten.

Av granskningen framgår också att eleverna endast i begränsad utsträckning kan ta med läroböcker hem för att repetera, läsa på och gå tillbaka till det som läraren belyst i undervisningen och på så sätt fördjupa och befästa sina kunskaper. Lärarna berättar att det förvisso är tillåtet för eleverna att ta hem läroboken om de inte hunnit det de ska under lektionen, men att det är något skolan försöker undvika. Såväl eleverna som lärarna uppger att eleverna inte heller tar med läroböcker hem annat än om de varit frånvarande exempelvis på grund av sjukdom. Eleverna ger exempel på att de istället för att använda läroboken använder internet för att söka efter fakta i samband med hemuppgifter och att de inför prov tar hem häften med frågor och svar som lärarna satt ihop. Lärarna uppger att det

inte heller skulle vara möjligt för eleverna att låna hem läroböcker i de ämnen och årskurser där det inte finns helklassuppsättningar.

Det framgår också att lärarna inte uppmuntrar eller instruerar eleverna att använda befintliga läroböcker eller andra läromedel utanför lektionstid för att exempelvis repetera kunskapsinnehåll eller kontrollera sina kunskaper. Eleverna och lärarna uppger samstämmigt att lärarna inte uppmuntrar elever att använda läroböcker utanför lektionstid. Enligt lärarna är de rädda för att de befintliga läroböckerna ska fara illa eller komma bort. De berättar att det på grund av stram budget ofta saknas extra exemplar av läroböcker vilket medför att läraren behöver låna ut sin bok för det fall en elev i något ämne saknar sin. Grundböckerna är enligt lärarna också tänkta att hålla gott skick i flera årskullar.

Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel

Här har Skolinspektionen granskat följande:

- Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel
- Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel
- Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel
- Rektorns arbete för att se till att lärarna utvärderar och utvecklar arbetet gällande läroböcker och andra läromedel

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn i begränsad utsträckning styr och leder arbetet gällande elevernas tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.

Av granskningen framgår att rektorn i begränsad utsträckning leder arbetet så att alla elever får tillgång till relevanta, aktuella och pedagogiskt ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. Av såväl dokumentationen som huvudmannen inkommit med inför granskningen som av intervjuerna med rektorn, lärarna och eleverna framgår också att skolan i vissa teoretiska ämnen och årskurser inte har tillgång till läroböcker och andra läromedel och i vissa ämnen inte till helklassuppsättningar, extra exemplar

och relevanta arbetsböcker utifrån elevernas behov. Eleverna ger också konkreta exempel på att den begränsade tillgången inverkar negativt på deras arbetsflöde och kunskapsinhämtning under lektionerna. Enligt rektorn är det lärarna som beslutar om vilka läromedel de ska köpa in och använda och rektorn har även delegerat till lärarna att beställa och kontrollera att det finns undervisningsmaterial som är anpassade för elever i behov av stödåtgärder. Såväl lärarna som rektorn uppger att rektorn en gång per år tilldelar medel till respektive lärararbetslag för att täcka deras inköp av läroböcker och förbrukningsmaterial. Rektorn och lärarna har dock delade uppfattningar om i vilken utsträckning det därefter är rektorn som leder arbetet. Rektorn uppger att arbetslagsledarna har ansvar för att kostnaderna för läromedel inte ska överstiga budgetramen men att rektorn bevakar lärarnas val och genomför reflekterande samtal med dem för att försöka påverka deras sätt att prioritera. Dessa samtal sker enligt rektorn informellt, under arbetslagsmöten, ledningsgruppsmöten, arbetsplatsträffar samt veckomöten och har som syfte att skapa en röd tråd i undervisningen. Enligt lärarna har de dock inte uppfattat att rektorn efterfrågat någon information från dem avseende tillgången till läromedel. Lärarna berättar att de inte heller upplever att rektorn leder något arbete för att följa upp och säkerställa att de tilldelade resurserna täcker skolans behov, vilket lärarna uppger att resurserna inte gör. Lärarna berättar att de vid inköp av läromedel därför behöver prioritera de ämnen och årskurser där behoven är som störst och att rektorn endast involveras i förekommande fall när medlen inte täcker de mest prioriterade behoven.

Av granskningen framgår vidare att rektorn på vissa sätt ser till att det finns en enhetlighet och gemensamma målsättningar för tillgången till ändamålsenliga läroböcker eller andra läromedel. Enligt rektorn är det en gemensam målsättning inom skolan att det ska finnas läromedel för eleverna i ämnena svenska, matematik och engelska. Rektorn berättar att det förvisso ska finnas ett läromedel tillgängligt även i natur- och samhällsorienterande ämnen, men att lärarna i dessa ämnen är friare att också använda sig av andra material för undervisningen. Lärarna berättar också att ämnena svenska och matematik är prioriterade så till vida att alla elever har en varsin grundbok och arbetsbok i dessa ämnen. Enligt dem finns därutöver inga gemensamma målsättningar för tillgången till läromedel på skolan. Lärarna berättar att de i respektive arbetslag för gemensamma diskussioner om ändamålsenliga läroböcker utifrån elevernas behov men att de sällan för motsvarande samtal över stadiegränsen. Enligt rektorn har hen dock under föregående termin initierat ett forum för återkommande stadieövergripande samverkan kring frågor som berör undervisning och läromedel.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel.

Av granskningen framgår att rektorn ger lärarna förutsättningar att vara delaktiga i arbetet med att välja och köpa in läroböcker eller andra läromedel inklusive tillhörande lärarhandledningar som överensstämmer med gällande kurs- och läroplaner. Enligt såväl lärarna som rektorn har lärarna förutsättningar för delaktighet genom att de inom arbetslagen har ett uttalat ansvar att inventera och prioritera bland behoven samt genomföra beställningar av läromedel. Lärarna berättar också att de läromedel som skolan har tillgång till följer gällande läroplan och att de gjort sig av med inaktuella läromedel. Enligt rektorn uppmuntrar hen lärarna att införskaffa lärarhandledningar, vilket finns till de läromedel som skolan införskaffat på senare tid.

Vidare framgår av granskningen att rektorn ger lärarna förutsättningar att samarbeta kring valen av ändamålsenliga läroböcker eller andra läromedel utifrån didaktiska överväganden och elevernas behov. Enligt såväl lärarna som rektorn finns mötestid där lärarna inom respektive stadiet för diskussioner om hur de använder läromedel. Enligt lärarna för de sällan motsvarande diskussioner över stadiegränserna, även om det förekommer. Rektorn berättar att hen identifierat behov av att förbättra samverkan mellan stadierna och sedan föregående termin därför inrättat ett mötesforum för samtliga lärare på skolan där de bland annat diskuterar frågor kopplade till läromedel.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn endast delvis skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.

Av granskningen framgår att rektorn delvis uppmärksammar hur lärarna på skolan använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen för att stärka elevernas kunskapsutveckling. I intervju med lärarna uppger de att rektorn inte efterfrågat någon information från dem om hur de arbetar för att eleverna ska nå målen, exempelvis om hur de använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen. Enligt rektorn skaffar hen sig kännedom om hur lärarna använder läromedlen i undervisningen genom dialog med lärarna och genom klassrumsbesök.

Vidare framgår av granskningen att rektorn delvis leder arbetet med användningen av läroböcker eller andra läromedel som ett verktyg för att stärka likvärdigheten och kvaliteten i undervisningen på skolenheten. Lärarna uppger att det inte finns några överenskommelser eller gemensamma riktlinjer kring hur läroböcker ska användas i undervisningen och att rektorn inte heller driver någon särskild fråga vad gäller användningen av läromedlen. De berättar att de inom respektive arbetslag för gemensamma diskussioner om hur och med vilket material de arbetar i undervisningen för att skapa en röd tråd för eleverna genom sina respektive stadier. Lärarna uppger dock att de inte för motsvarande diskussioner med ett stadieövergripande perspektiv. Samtidigt berättar rektorn att hen leder arbetet genom att i samtal med lärarna försöka motivera dem och påverka deras sätt att tänka i frågor som handlar om användning av läromedel. Enligt rektorn har hen också identifierat stora skillnader mellan stadierna och därför under föregående termin påbörjat ett arbetslagsövergripande utvecklingsarbete för att stärka likvärdigheten och skapa en röd tråd i användningen av läromedel. Rektorn och specialpedagogen leder dessa möten och de innefattar exempelvis hur läroböcker och andra läromedel kan användas i undervisningen för att stärka elevernas läsförståelse.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn i begränsad utsträckning ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen samt använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.

Av granskningen framgår att rektorn i begränsad utsträckning ser till att lärare utvärderar tillgången till och användningen av läroböcker eller andra läromedel. I intervjuerna med eleverna och lärarna framkommer att det varierar mycket mellan årskurser och ämnen i vilken mån läroböcker används i undervisningen och att orsaker till det är kopplade till såväl tillgången till grundböcker och arbetsböcker som till hur de kan användas i undervisningen. Av lärarintervjun framgår exempelvis att läraren i naturorienterade ämnen i årskurs 6 i huvudsak bedriver undervisningen utan lärobok. Enligt såväl rektorn som lärarna har de dock inte genomfört någon systematisk utvärdering av läromedelsanvändningen på skolan. Lärarna berättar att de för diskussioner om läromedel i respektive arbetslag och att de i förekommande fall frågar eleverna vad de tycker om läroböckerna. Enligt lärarna är detta något som sker på deras egna initiativ och inte något som rektorn efterfrågar någon information om eller resultat av. Rektorn berättar att hen inte har kontrollerat skolenhetens tillgång till läromedel i detalj, men att hen bildar sig en uppfattning genom att i dialog

med lärarna ställa frågor om vilka läromedel som finns, hur lärarna använder dem och om läromedlen fungerar väl eller behöver bytas ut.

Det framgår vidare av granskningen att rektorn följaktligen inte heller följer upp och analyserar resultaten av sådana utvärderingar tillsammans med lärarna. Rektorn berättar att hen för dialoger med lärarna för att förstå vad som kan utvecklas, exempelvis varför lärarna inte använder ett visst läromedel. Lärarna och rektorn ger dock få exempel på att rektorn beslutat om åtgärder kopplat till hur läroböcker eller andra läromedel fungerar i undervisningen. Enligt rektorn arbetar hen långsiktigt för att utveckla verksamheten. Rektorn uppger att hen inte tvingar lärarna att välja vissa läromedel utan istället samtalar med dem kring deras val av läroböcker, exempelvis utifrån att de kan riskera att lockas att välja läromedel med fler bilder och med mindre fokus på aspekter så som språk och fakta.

Identifierade utvecklingsområden

Eleverna har få möjligheter att använda läromedel utanför lektionstid

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Se till att eleverna i högre grad får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.

Av skollagen framgår att eleverna utan kostnad ska ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹ Av läroplanen framgår att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål och får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.² Av förarbetena framgår att formuleringen att eleverna ska "ha tillgång till" de läroböcker som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål innebär att eleverna till exempel ska få möjlighet att ta med läroböckerna hem så att eleverna kan repetera, läsa på och gå tillbaka

¹ 10 kap. 10 § skollagen.

² Lgr22, 2.2 Kunskaper.

till det som läraren belyst i undervisningen och på så sätt fördjupa och befästa sina kunskaper.

Granskningen visar att lärarna i begränsad utsträckning låter eleverna använda läroböcker utanför lektionstid. Det framgår att lärarna inte vill att eleverna ska använda läroböckerna utanför lektionstid och därför inte uppmuntrar dem till att ta hem läroböckerna, vilket eleverna heller inte gör annat än i de fall de varit frånvarande från undervisningen. När eleverna inte får använda läroböckerna och andra läromedel utanför lektionstid kan det försvåra deras möjligheter att använda läroböckerna för fördjupning, repetition och förberedelse samt för läxläsning.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att eleverna får använda de läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål, även utanför undervisningstid. Skolverket har material om läxor som kan användas i detta.³ Genom att öka tillgången till och aktivt främja användningen av läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid kan elever ges bättre möjligheter att utveckla sin förståelse och självständigt befästa kunskaper. Detta innebär att lärarna ger eleverna tillgång till läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid samt uppmuntrar till detta. Det kan exempelvis handla om att ta med läroböcker hem för att repetera, läsa på och gå tillbaka till det som läraren belyst i undervisningen och på så sätt fördjupa och befästa sina kunskaper. I samband med detta kan lärarna även ge eleverna adekvata instruktioner hur de ska använda läromedlen utanför lektionstid, exempelvis genom att beskriva för eleverna hur deras arbete med läxan kommer att gå till.

Rektorn styr och leder i begränsad utsträckning gällande elevernas tillgång till ändamålsenliga läromedel

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande del:

- Stärk ledningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

³ [Läxor - Skolverket](#) hämtad 2025-06-19

Av läroplanen framgår att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har inom givna ramar ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁴

Granskningen visar att rektorn i begränsad utsträckning styr och leder arbetet så att alla elever får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. Rektorn fördelar förvisso medel till respektive arbetslag för inköp av bland annat läromedel, men säkerställer inte att skolenheten köper in de läroböcker respektive material anpassat till elevernas olika behov som behövs i respektive ämne och årskurs. Av granskningen framgår också att skolan i vissa teoretiska ämnen och årskurser saknar tillgång till läroböcker och andra läromedel.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn i högre grad styr arbetet för att alla elever ska få tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Genom att öka tillgången till läroböcker ger det elever en grundläggande utgångspunkt för undervisningen oavsett tidigare kunskaper, vilket är i linje med läroplanens mål om en likvärdig utbildning för alla. Läroböcker som är författade av ämnesexperter och granskade av fackgrupper säkerställer att innehållet är korrekt, sakligt och i linje med skollagen och läroplanens krav på objektivitet. Ett utvecklingsarbete kring detta handlar om att rektorn tar ett mer aktivt ansvar och leder arbetet med att säkerställa att det finns tillgång till relevanta, aktuella och pedagogiskt ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Det kan exempelvis innebära att se till att det finns en enhetlighet eller gemensamma målsättningar för tillgången till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.

⁴ Lgr 22, 2.8 Rektorns ansvar.

Lärarnas gemensamma arbete för användningen av läromedel är begränsat

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande del:

- Skapa bättre förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Av skollagen framgår att utbildningen ska ta hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁵ Av förarbeten till skollagen framgår att läromedel kan ha betydelse för skolans kompensatoriska uppdrag och bidra till att stärka elevernas tillgång till en likvärdig utbildning.⁶ Skollagen föreskriver vidare att utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas.⁷ Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen.⁸ Av läroplanen framgår att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁹ Vidare framgår att rektorn inom givna ramar har ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁰

Granskningen visar att rektorn endast delvis skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användningen av läroböcker och andra läromedel. Rektorn uppmärksammar och leder i begränsad utsträckning lärarnas användning av läroböcker och andra läromedel för att stärka likvärdigheten och kvaliteten i undervisningen. Exempelvis saknas överenskommelser eller gemensamma riktlinjer på skolan vad gäller hur läroböcker ska användas i undervisningen och det finns i begränsad utsträckning ett stadieövergripande samarbete mellan lärarna

⁵ 1 kap. 4 § skollagen (2010:800)

⁶ Prop. 2023/24:21 s. 30

⁷ 1 kap. 9 § skollagen

⁸ Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

⁹ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper

¹⁰ Lgr22, 2.8 Rektors ansvar

som syftar till att skapa en röd tråd i användningen av läroböcker och andra läromedel.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn i högre grad uppmärksammar lärarnas användning av läroböcker och andra läromedel samt utvecklar sin styrning och ledning avseende användningen av läroböcker och andra läromedel. Genom att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användningen av såväl läroböcker som andra läromedel, kan likvärdigheten och undervisningens kvalitet på skolenheten främjas. Vidare kan detta bidra till att eleverna ges reella möjligheter att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling, utifrån sina individuella förutsättningar och behov. Det handlar om att leda arbetet med användningen av läroböcker och andra läromedel som ett verktyg för att stärka likvärdighet och kvalitet i undervisningen på skolenheten samt se till att det finns ett gemensamt och medvetet arbete och en röd tråd i läromedelsanvändningen mellan stadierna på skolan.

Skolan saknar uppföljning och utvärdering gällande läromedelsanvändningen

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande del:

- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Av läroplanen framgår att rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna.¹¹ Av förarbetena framgår att en definition av begreppen lärobok, läromedel och lärverktyg i skollagen kan bidra till möjligheten att systematiskt och kontinuerligt kunna följa upp tillgång och användning av läromedel utifrån likvärdighet och skolans kompensatoriska uppdrag.¹²

Granskningen visar att rektorn inte ser till att skolan gör någon systematisk uppföljning, utvärdering eller analys av tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Rektorn har inte heller

¹¹ Lgr 22, 2.8 Rektorns ansvar

¹² prop. 2023/24:21 s. 27

vidtagit några tydliga åtgärder i förhållande till tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna utvärderar tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel, exempelvis hur de fungerat i undervisningen under läsåret i förhållande till elevernas utveckling mot målen. Skolinspektionen rekommenderar också att rektorn följer upp och analyserar resultaten av utvärderingen tillsammans med lärarna, både ur ett undervisnings- och elevperspektiv och att rektorn vid behov vidtar förbättringsåtgärder avseende tillgången till respektive användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Skolverket har material som kan användas i detta.¹³ Genom att rektorn ger lärare större möjlighet att utvärdera läroböcker och andra läromedels kvalitet, pedagogiska upplägg och anpassning till elevernas behov, kan analysen av utvärderingens resultat leda till väl underbyggda beslut gällande eventuella utvecklingsåtgärder.

På Skolinspektionens vägnar

X Marcus Rönnegård

Beslutsfattare
Signerat av: Marcus Rönnegård

X Lena Johansson

Föredragande
Signerat av: Lena Johansson

¹³ [Systematiskt kvalitetsarbete - Skolverket](#) hämtad 2025-06-19

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Ulf Pantzare och Robert Östberg deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.¹⁴ Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande¹⁵:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.¹⁶

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.¹⁷ I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁸

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

¹⁴ Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

¹⁵ 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

¹⁶ 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

¹⁷ Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

¹⁸ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁹

¹⁹ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Röbäcks skola den 14 och 15 januari 2026. Besöket genomfördes av utredarna Lena Johansson och Ulf Pantzare.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Umeå kommun med grundskola, årskurserna 1–6. På skolenheten går cirka 140 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- En gruppintervju med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen för hög kvalitet inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen på ett sätt som skapar överblick och sammanhang i ämnet.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel på ett sätt som ger eleverna möjlighet till progression samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer.	Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel för att utveckla elevernas läsförståelse.	Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.
Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen.	Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.
Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.	
Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	